

Днями відбулась сенсаційна подія для нашого району. Повернуто із забуття ім'я видатного краянина, уродженця села Пчан (нині Вільховецької сільської ради), інженера, архітектора, громадського діяча Григорія Пежанського.

Ім'я не нове в середовищі архітекторів та інженерії, зокрема Львова та Галичини, але майже стерте з пам'яті його односельців, краян із Жидачівщини.

Нагадати, хто такий Григорій Пежанський, які його заслуги, внесок в історію Галичини та, зрештою, незалежної України, 9 лютого до Жидачева завітали співавтор книги «Архітектор Григорій Пежанський та розвиток фізичної культури в Галичині» Ігор Савицький та рецензент видання, кандидат педагогічних наук, професор, почесний працівник фізичної культури та спорту, заступник начальника управління фізичної культури та спорту Львівської ОДА Оксана Вацеба. На жаль, не зміг особисто бути на презентації книги її співавтор мистецтвознавець, відомий дослідник історії та культури м. Львова Олександр Нога.

Організували зустріч у літературній вітальні Жидачівської РЦБС Любов Янклевич та працівники бібліотеки, ведуча – Галина Дереш. Презентація відбулась під музичний супровід струнного ансамблю «Кантабіле» Жидачівської дитячої музичної школи (керівник Наталя Солопенко).

Приємна несподіванка очікувала й на шанувальників «гри мільйонів», адже на презентацію книги завітав і легендарний вихованець львівських «Карпат» Степан Юрчишин. Нагадаємо молодшим уболівальникам, що Степан Федорович рекордсмен першої ліги СРСР за кількістю голів в одному сезоні — 42 (1979 р.). Провів чотири гри за національну збірну СРСР.

Та повернемося до самої презентації. Книга «Архітектор Григорій Пежанський та розвиток фізичної культури в Галичині» вийшла друком зовсім нещодавно, наприкінці 2016 року, в національному університеті «Львівська політехніка», там і можна її придбати. Тож приємно, що одна з перших її презентацій відбулась саме в Жидачеві, на малій батьківщині героя цього науково-популярного видання.

Народився Григорій у 1860 році в с. Пчанах. Родовід цього видатного громадського діяча ще чекає своїх дослідників. Відомо те, що освіту Григорій Пежанський здобував у Стрийській гімназії. Далі юнак навчався на архітектурному відділенні Львівської політехнічної школи. Це були часи розвитку архітектури і будівництва Львова. Згодом продовжив навчання у Цісарсько-кайзерівському інституті у Відні, де отримав диплом інженера-архітектора.

Від 1900 р. Г. Пежанський розпочинає працю інженером у Львівському намісництві. Зазвичай такі посади в провінційних адміністраціях обіймали австрійці чи німці. Призначення українця засвідчило високу фаховість молодого архітектора.

У 1913 р. Григорій Пежанський – радник з будівництва у львівському магістраті. На цій посаді він перебував до 1924 р., а наприкінці життя став старшим радником будівництва окружної дирекції публічних робіт у Львові.

Ще перед I Світовою війною він досяг такого високого рангу, що за потреби замінював представників архітектури при австрійському цісарському дворі.

Окрім того, Григорій Пежанський брав активну участь у діяльності Політехнічного товариства у Львові і здобув справедливу популярність серед українців, поляків та громадян іншої національності, які проживали в той час у Львові. 1895 р. його обрано до правління товариства, а 1896 р. талановитий архітектор увійшов у комітет у справі

будівництва житла для урядників.

Григорій Пежанський був радником під час будівництва українських установ у Львові й численних Народних домів. Виготовив багато планів українських установ та церков. Водночас він сприяв спорудженню будівель театральних та музичних закладів. Першою такою будівлею, пов'язаною з українською музикою і театром, до спорудження якої долучився Григорій Пежанський, став Народний дім на вулиці Вірменській. Не менш важливі споруди, до будівництва яких були причетні Іван Левитський та Григорій Пежанський, були: будинок Руського (Українського) театру та будинок Музичного інституту ім. М. Лисинка у Львові.

Григорій Пежанський займався будівництвом і у сфері спортивного життя української громади Львова. Йому належить честь спорудження у 1894 році першого в Україні футбольного стадіону в м. Львові. З будівництва стадіону розпочалось масове поширення футболу на українських теренах та східноєвропейських територіях на початку ХХ ст.

Велику роль відіграла постать Григорія Пежанського й в поширенні фізичної культури та спорту в Галичині, власне, як це відбувалося, й розповідається у книзі «Архітектор Григорій Пежанський та розвиток фізичної культури в Галичині».

Крім цього, Григорій Пежанський був директором страхового товариства «Дністер», членом Кураторії Народного Дому та Ставропігійського інституту у Львові. Член журі конкурсу на проект будівлі Львівського університету (1913).

Помер Г. Пежанський у м. Львові, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 75. Його син Олександр також став відомим архітектором.

До слова, як відзначив і співавтор книги Ігор Савицький, історія родини Пежанських є теж дуже цікавою, але мало дослідженою. Сини Григорія та Олени Пежанських - Володимир та Олександр брали активну участь у громадському житті Галичини та відіграли велику роль у національно-визвольних змаганнях українців за незалежну державу.

Презентуючи книгу на Жидачівщині, її автори сподіваються, що постаттю Григорія Пежанського та родоводом зацікавляться його земляки й з часом світ більше дізнається про цю непересічну особистість. Приємно, що участь у заході взяв і сільський голова Вільховець Василь Ілюк, який подякував гостям за таке детальне й кропітке дослідження про уродженця села Пчан та запевнив, що постать Григорія Пежанського належно буде представлена на його малій батьківщині. Керівник відділу культури, туризму і спорту Жидачівської РДА Зіновій Тимофтевич теж висловив вдячність авторам науково-популярного видання за те, що відроджують у пам'яті нових поколінь призабуті імена видатних земляків.

Оксана ФРАНКІВ.